

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תשצ

ערב שבת-קודש

פרשת ניצבים-וילך

כ"ב באלול ה'תשס"ט

שנת הקהל

יוצא-לאור על-ידי

מכון ליובאוויטש שעל-יד

צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

כ"ב באלול ה'תשס"ט – כ"ט באלול ה'תשס"ט

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	כ"ב באלול	הלכות נזירות. פרק ג-ה.	הל' שבת פרק ו.	מל"ת רב. רג. רד.
ש"ק	כ"ג באלול	פרק ו-ח.	פרק ז.	מל"ת רה. רז. רח. רי.
א'	כ"ד באלול	פרק ט-י. הלכות ערכין וחרמין.. בפרקים אלו. פרק א.	פרק ח.	מ"ע צג. קיד.
ב'	כ"ה באלול	פרק ב-ד.	פרק ט.	מ"ע קטו. קטז. קיז.
ג'	כ"ו באלול	פרק ה-ז.	פרק י.	מ"ע קמה. מל"ת קי.
ד'	כ"ז באלול	פרק ח. תהי ידך וגוי. ספר זרעים והוא ספר שביעי.. הלכות כלאים.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק יא.	מל"ת קיא. רטו.
ה'	כ"ח באלול	פרק ג-ה.	פרק יב.	מל"ת רטז.
ו'	כ"ט באלול	פרק ו-ח.	פרק יג.	מל"ת ריז. ריח.

זמני השבוע *

צאת הכוכבים	שקיעת החמה***	מנחה גדולה	חצות היום והלילה	סוף זמן ק"ש	זריחת החמה	זמן ציצית ותפילין	עלות השחר**		תאריך
							72 ד' לפני הזריחה	120 ד' לפני הזריחה	
7.16	6.51.8	1.08	12.37	9.28	6.26	5.31	5.09	4.19	ו', כ"ב באלול
7.15	6.50.5	1.08	12.37	9.28	6.26	5.32	5.10	4.20	ש"ק, כ"ג באלול
7.14	6.49.2	1.07	12.36	9.28	6.27	5.32	5.10	4.21	א', כ"ד באלול
7.12	6.47.9	1.07	12.36	9.28	6.28	5.33	5.11	4.22	ב', כ"ה באלול
7.11	6.46.6	1.07	12.36	9.28	6.29	5.34	5.12	4.23	ג', כ"ו באלול
7.10	6.45.2	1.06	12.35	9.28	6.29	5.34	5.12	4.23	ד', כ"ז באלול
7.08	6.43.9	1.06	12.35	9.28	6.30	5.35	5.13	4.24	ה', כ"ח באלול
7.07	6.42.6	1.05	12.35	9.29	6.31	5.36	5.14	4.25	ו', כ"ט באלול

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בח"י קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"י שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת		ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש
6:15	7:26	6:30	7:28	6:21	7:28	6:21	7:28	6:32	7:28
6:05	-	6:21	-	6:12	-	6:23	-	7:17	-
7:15	7:15	7:17	7:17	7:17	7:17	7:17	7:17	7:17	7:17

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוד • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף-יצחק אולידורט

מו"ל: מכון ליובאוויטש שעל-יד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 72915, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il ISSN 0793-7474

חיבור המעלות של משפיע ומקבל גם יחד

הגילוי שהאיר ביום הראשון לבריאת העולם נעלה אף מראש-השנה, אולם עתה אפשר להמשיך גם גילוי זה על-ידי עבודת האדם • אין להסתפק בהשפעה המשאירה את ה"מקבל" במצבו, אלא יש לעשותו "משפיע" • אף הקב"ה אינו משפיע בלבד, אלא גם בבחינת מקבל - "למעשה ידיך תכסוף" • ומה בין חרטה על העבר לקבלה על העתיד בעבודת התשובה • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

אתערותא דלעילא מצד "כי חפץ חסד" שהיה ביום הראשון לבריאת העולם; אבל אף-על-פי-כן, כיוון שנשאלת הקושיא למה לא קבעו ראש-השנה ביום הראשון לבריאת העולם, יש מקום לעניין זה.

ב. ביאור מעלת יום הראשון לבריאת העולם:⁷ אף-על-פי שחידוש הבריאה הוא עניין תמידי, כמאמר⁸ "המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית" - הרי אין זה מאיר בגילוי. אמנם, ביום הראשון האירו בגילוי כל העניינים הקשורים עם בריאת העולם - "בעשרה דברים נברא העולם כו"⁹, כמו שכתוב¹⁰ "בראשית ברא",

א. כ"ק מו"ח אדמו"ר אמר פעם¹ בעניין הקושיא שנשאלת בדרושי חסידות² למה קבעו שמחת-תורה בשמיני-עצרת, ולא בחג השבועות - שכיוון שיש קושיא כזו, יש מקום לעניין של שמחת-תורה בחג השבועות.

וכן הוא גם בנוגע לקושיא שנשאלת בדרושי חסידות³ למה קבעו ראש-השנה ביום ששי למעשה בראשית, יום ברוא אדם הראשון, ולא בכ"ה באלול שבו נברא העולם⁴ - שיש מקום לעניין של ר"ה בכ"ה באלול.

בדרושי חסידות מבואר אמנם התירוץ על קביעת ראש-השנה ביום ברוא אדם-הראשון - שעניין זה הוא מצד מעלת עבודת האדם, שעל זה נאמר⁵ "למעשה ידיך תכסוף", שזהו עניין נעלה יותר מהגילוי בדרך

6 מיכה ז, יח.

7 ראה גם שיחת ש"פ נצו"י, כ"ה אלול דאשתקד ס"ד (תו"מ ח"י ז' ע' 212).

8 נוסח ברכות ק"ש.

9 חגיגה יב, א.

10 בראשית א, א.

1) סה"ש תש"ב ריש ע' 125.

2) סה"מ תרפ"ט ע' 56. תרצ"ו ע' 41. וש"נ.

3) לקו"ת פרושנו (נצבים) מז, א ואילך. ובכ"מ.

4) ויק"ר רפכ"ט. ועוד.

5) איוב יד, טו.

חסו־שלוּם באור, אלא הפירוש הוא - שמעלת אור זה גדלה כל כך עד שרוחניות וגשמיות הם בשווה ממש.

וכפי שיהיה לעתיד לבוא - שיאיר גילוי אלקות בגשמיות ממש, ואצלם היה גם עתה הגילוי דלעתיד לבוא.

וכמו כן נתבאר לעיל¹⁴ שרבנו הזקן פעל שיימשך האור גם בהתיישבות בכלים, והיינו, על-ידי תורת חסידות חב"ד, באופן שיוכלו להסביר לנפש הבהמית שגם בשכלו הגשמי יבין אלקות.

ד. ב' העניינים ד' חפץ חסד" ו' למעשה ידיך תכסוף" - מצינו גם במעשה המצוות, שכללותם היא מצוות הצדקה¹⁹:

במצוות הצדקה יש ב' אופנים: (א) צדקה, (ב) גמילות חסדים. ואמרו חז"ל²⁰ "גדולה גמילות חסדים יותר מן הצדקה כו' צדקה לעניים, גמילות חסדים בין לעניים בין לעשירים".

והעניין בזה:

לכאורה גדלה מעלת הצדקה על גמילות חסדים, כיוון שנתנית הצדקה היא מתנת חנם, שאינו דורש מהמקבל להחזיר לו; מה שאין כן בגמילות חסדים שהמקבל צריך להחזיר לו, ו'פריעת בעל חוב מצווה'²¹, מדאורייתא או מדרבנן²².

אבל באמת, הנה בעניין הצדקה הרי הוא המשפיע והזולת אינו אלא מקבל, שזוהו עניין החסד, ח"ס דל"ת, דלית לית מגרמיה כלום²³, והיינו, שהזולת אינו מציאות כלל; מה שאין כן בגמ"ח, כיוון שנותן על מנת להחזיר, הרי גם הזולת הוא מציאות כו', ואין זה נהמא דכיסופא²⁴.

ועל דרך שמצינו בעניין כיבוד אב, "יש מאכיל לאביו פסיוני ויורש גיהנם, ויש מטחינו בריחים ויורש גן עדן"²⁵.

היינו, שהאיר בחינת "ראשית", "בחוכמתא"¹¹, ולמעלה יותר - "בקרמין"¹², בחינת הכתר.

ועיקר המעלה - שביום הראשון האיר גילוי האור שהיה אדם הראשון מביט בו מסוף העולם עד סופו (דאף שיש דעות¹³ שאור זה שימש בכל ששת ימי בראשית, מכל מקום, בעיקר היה זה ביום הראשון), וכבר נתבאר לעיל¹⁴ מעלת אור זה - שהוא אור הבלי גבול, שלגביו, עומק תחת ועומק רום הם בשווה.

ואף ששלימות הבריאה נעשית ביום השישי דווקא, שבו נאמר¹⁵ "ויכולו גו" - הרי זה מצד מעלת עבודת האדם, ד'למעשה ידיך תכסוף" (כנ"ל), אבל מצד עניין הגילויים - גדלה מעלת יום הראשון, כ"ה באלול, שבו האיר אור הבלי גבול.

ג. והנה, עתה, לאחר בריאת האדם, שכל העניינים באים על-ידי עבודה דווקא, שלכן נקבע גם ראש השנה ביום ברוא אדם הראשון דווקא - הנה גם האור שנברא ביום ראשון מאיר על-ידי עבודה דווקא, ונמצא, שישנם ב' המעלות: מעלת העבודה ומעלת האור¹⁶.

וכמו שנתבאר לעיל¹⁴ שהבעל שם טוב והמגיד המשיכו אור זה גם בעולם הזה - שהרי מצד גילוי זה היו רואים מסוף העולם ועד סופו גם בעולם הזה, ולא רק עניינים רוחניים (בהתאם לכך שאור זה "גנזו בתורה"¹⁷), אלא גם דברים גשמיים.

וכידוע הסיפור¹⁸ אודות הבעל שם טוב, שפתח את ספר הזהר, הביט בו ואמר היכן נמצאים השוורים. והיינו, שספר הזהר הוא האור הגנוז בתורה, ועל-ידי אור זה ראה בעיניו הגשמיות את השוורים הגשמיים ממש.

ועניין זה (המשכת האור בגשמיות) אינו ירידה

(11) ת"י עה"פ.

(12) ת"א עה"פ.

(13) ראה פרש"י ורמב"ן שם, יד.

(14) שיחת ש"פ תבוא, ח"י אלול ס"י (לעיל ע' 246).

(15) שם ב, א.

(16) ראה גם שיחת ש"פ נצו"י, כ"ה אלול תשי"ג ס"ג (תו"מ ח"ט ע' 185).

(17) ראה בשיחה הנ"ל הערה 48. וש"נ.

(18) ראה כתר שם טוב (הוצאת תשנ"ט) בהוספות של"ח ואילך. וש"נ.

(19) ראה תניא פל"ז.

(20) סוכה מט, ב.

(21) כתובות פו, סע"א. וש"נ.

(22) ראה אנציק' תלמודית ערך הלואה ס"ד (כרך ט ס"ע רכז ואילך).

(23) תניא אגה"ק ס"י (קטו, ב).

(24) ראה ירושלמי ערלה פ"א ה"ג. לקו"ת צו ז, רע"ד. ובכ"מ.

(25) קידושין לא, סע"א. ירושלמי שם פ"א ה"ז.

ממני" - שכל זה הוא מצד מעלת העבודה, וזהו מה שנפעל ביום השישי למעשה בראשית, יום ברוך אדם הראשון.

* * *

ה. נתבאר לעיל (במאמר³³) שבכללות עניין התשובה יש ב' מדריגות: תשובה תתאה ותשובה עילאה. תשובה תתאה ענינה - להוציא החיות מהקליפות (שזהו עניין תשוב ה"א תתאה³⁴), והרי ה"א תתאה היא מקור חיות הנבראים³⁵, וצריך

וההסברה בזה - לפי שישראל דומין לבוראם²⁶, ולכן, כשם שהקב"ה הוא בבחינת משפיע ודאף שיש באלקות גם את עניין ובחינת מקבל, שזהו העניין ד"למעשה ידיך תכסוף", ועבודה צורך גבוה²⁷, מכל מקום, בכללות הרי אלקות הוא בבחינת משפיע, כמו כן גם האדם, ש"אדמה לעליון"²⁸, מצד טבעו הוא בבחינת משפיע, וזהו חיותו ומציאותו, ולכן כאשר ההנהגה היא באופן שעושה אותו למקבל, הרי הוא יורש גיהנם.

ומזה מוכן המעלה דגמילות חסדים על הצדקה. ועל דרך זה ישנם ב' עניינים אלו גם למעלה:

ידוע הסיפור על הבעל שם טוב, שפתח את ספר הזהר, הביט בו ואמר היכן נמצאים השוורים. והיינו, שספר הזהר הוא האור הגנוז בתורה

להשיבו מן החיצונים (כו'). ותשובה עילאה ענינה - המשכת הרצון כו'.

ובפרטיות יותר, הנה גם בכל אחד מהם בפרט יש ב' עניינים אלו: חרטה על העבר - שהוא עניין עקירת הרצון, שעל-ידי זה מוציאים את החיות מהקליפות, וקבלה על להבא - שעל-ידי משיכים רצון חדש, והיינו, לפי שהקבלה על להבא היא באופן של "נעשה ונשמע"³⁶, הרי זה נוגע בהעצמות, וממשיך רצון חדש. והעניין בזה:

ידוע שאף שעיקר התשובה היא בלב³⁷, מכל מקום, צריכה התשובה לבוא גם בעניין המעשה, כראיתא בגמרא³⁸ לענין קבלת עדות: "משישברו את פספסיהן". אמנם, עניין זה הוא רק בנוגע לבית-דין

(א) צדקה - שזהו מה שהקב"ה מצווה את המצוות (שכללות המצוות נקראים בשם צדקה) מלמעלה למטה, שעניין זה הוא בבחינת נהמא דכיסופא, ואין זה תכלית הטוב. (ב) גמילות חסדים - שזהו עניין עבודה צורך גבוה, שעניין זה הוא תכלית הטוב, כיוון שאין זה בבחינת נהמא דכיסופא, שהרי ישראל הם לא רק מקבלים אלא גם משפיעים²⁹.

וזהו גם מעלת יום השישי למעשה בראשית, יום ברוך אדם הראשון - שאז נעשה עניין "ויכולו", שהאדם "נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית"³⁰, ויתירה מזה, שנקרא "תמתי"³¹, לא רק מלשון תמימות ושלמות, אלא כראיתא במדרש³² שהוא גם מלשון "תאומתי כביכול לא אני גדולה ממנה ולא היא גדולה

(26) ראה ב"ר פס"ו, ח. במדב"ר פ"י, ה. רות רבה פ"ד, ג. אסת"ר פ"ו, ב.

(27) ראה של"ה שער הגדול (כט, ב ואילך). עבודה ק חלק העבודה בתחלתו.

(28) ראה של"ה ג, רע"א. ועוד.

(29) ראה לקו"ש חט"ו ס"ע 94 ואילך. וש"נ.

(30) שבת קט"ו, רע"ב.

(31) שה"ש, ה, ב.

(32) שהש"ר עה"פ (פ"ה, ב).

(33) בסופו (לעיל ס"ע 262 ואילך).

(34) ראה תניא אגה"ת רפ"ד, ובהנסמן ב"מ"מ, הגהות והערות קצרות" לשם (ע' סד).

(35) ראה שם פ"ו ואילך.

(36) משפטים ז, ו. וראה שבת פח, א.

(37) תניא פכ"ט (לו, ב).

(38) סנהדרין כה, ב.

יומם ולילה, דהיינו, תחילת וסוף הלילה ותחילת וסוף היום.

וכמו כן הוא גם בנוגע לכללות השנה - שכאשר מתנהגים כדבעי בסוף השנה ובתחילת השנה, הרי זה בבחינת "חותם" על ההנהגה דכל השנה, ובכל הקשור להוצאת החיות מהקליפה, והמשכת רצון חדש.

* * *

ז. כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר פעם⁴⁵, שאצל רבותינו נשיאינו היה סדר, שבערב ראש השנה היו נכנסים אל זוגתם הרבנית לומר דבר-מה. וביאר, שסדר זה היה קשור עם העניין של בניין המלכות.

וההוראה לכל אחד ואחד בעבודה הרוחנית: אצל כל אחד מִישראל יש את עניין המשפיע - שהרי לכל אחד יש מעלות בעניין ההשגה, מדות טובות וכו', וכמו כן יש אצלו את עניין המקבל, שזהו עניין הקבלת עול.

ועל זה אומרים, שצריך אמנם להיות עניין המשפיע, להשפיע על הזולת וגם על עצמו, אבל אין לשכוח שצריך להיות גם מקבל - קבלת עול. [.] הקב"ה וכןסנת־ישראל הם בבחינת חתן וכלה, וגם אצלם ישנו עניין הנ"ל.

* * *

ח. עדיין אי אפשר לומר "תכלה שנה כו"⁴⁶, שהרי נשאר עוד כמה ימים; אבל אפשר כבר לומר "תחל שנה ובכוחיה"⁴⁷, היינו, שעניין הברכה יתחיל כבר בימים האחרונים שנשאר בשנה זו, ויומשך גם על שנה הבאה [.] עלינו לטובה.

(מהתוועדות ש"פ ניצבים־וילך, כ"ה אלול, ה'תשי"א.
תורת מנחם כרך כ, עמ' 271-265, בלתי מוגה)

45) ראה "רשימות" חוברת קלא ע' 7. וראה גם תו"מ ח"ד ע' 309. וש"נ.
46) מגילה לא, ב. פיוט "אחות קטנה" בכמה מחזורים בתפלת ראש השנה.
47) פיוט שם.

של מטה, שהרי "האדם יראה לעינים"³⁹, מה שאין כן בנוגע לבית־דין של מעלה מספיקה התשובה בלב, כיוון ש"ה' יראה ללבב"³⁹.

ובעניין זה יש חילוק בין החרטה על העבר והקבלה על העתיד:

החרטה על העבר - כיוון שפעולתה היא להוציא את החיות מהקליפות, צריך להיות בזה עניין של מעשה, דכיוון שיניקת החיות באה על־ידי עבירה במעשה בפועל, הנה גם הפעולה דהוצאת החיות מהחיצונים צריכה להיות באופן של מעשה. וזהו גם עניין היודי דברים⁴⁰, אשמנו בגדנו כו', בכל כ"ב האותיות - כדי להוציא מהקליפות כל כ"ב האותיות כו'.

אבל הקבלה על להבא, שעניינה הוא המשכת רצון חדש - הרי זה נעשה גם על־ידי מחשבה והחלטה וקבלה בלב, כיוון שהקבלה שמקבל בלבו את עניין "נעשה ונשמע", נוגעת בהעצמות, ולכן הרי זה פועל המשכת רצון חדש.

וכפי שמצינו בנוגע לקידושין, שהמקדש את האשה על מנת שאני צדיק גמור, הרי היא מקודשת מספק, שמא הרהר תשובה בלבו⁴¹. ולכאורה, אם נאמר שצריך להיות עניין של מעשה דווקא, אזי אין מקום אפילו לספק קידושין, שהרי רואים שבפועל לא עשה מאומה? - ומזה ראינו מוכחת, שעל־ידי קבלה בלב בלבד, ללא וידוי דברים, וללא עניין של מעשה, נעשה צדיק גמור, וממשיך רצון חדש.

י. ישנם כמה עניינים שצריכים להיות בתמידות, כמו לימוד התורה, שנאמר⁴² "והגית בו יומם ולילה", אמנם, כיוון שאצל בעלי־עסקים אי אפשר שיהיה זה בתמידות, אזי מספיק גם הלימוד ד"פרק אחד שחרית ופרק אחד ערבית"⁴³, לקיים מה שנאמר⁴⁴ "ובשכבך ובקומך", שעל־ידי זה מחברים

39) שמואל א' טז, ז.

40) ראה סהמ"צ להצ"צ מצוות וידוי ותשובה פ"א (דרמ"צ לח, א ואילך).

41) קידושין מט, ב.

42) יהושע א, ח.

43) מנחות צט, ב.

44) ואתחנן ו, ז.

"לאלתר" הכוונה תיכף ומיד

למרות שעברו כמה שנים ו"עדיין לא בא"

עיקר עבודתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו היא - לקרב ולמהר את הגאולה, כפי שהכריז ופירסם ב"קול קורא": "לאלתר לתשובה לאלתר לגאולה" [...].
 כאן באים אלו אשר "תואנה הם מבקשים", וטוענים: הכרזה זו - "לאלתר לתשובה לאלתר לגאולה" - היתה לפני כמה וכמה שנים, ואף-על-פי-כן "עדיין לא בא", ואס-כן, הפירוש ד"לאלתר לגאולה" אינו מוכרח להיות באופן דתיכף ומיד ממש!
 ובכן, טענה זו היא טענתו של ה"מלך זקן וכסיל" וכל אלו שטוענים טענה זו - הם שלוחיו של ה"מלך זקן וכסיל" אשר מתלבש בדבריהם... ועל-אחת-כמה-זכמה כאשר הם טוענים זאת מתוך "געשמאק", רחמנא-ליצלן - שאז, ה"חורבן" ד"עולם קטן זה האדם" הוא באופן חמור ביותר!
 "לאלתר לגאולה" פירושו - תיכף ומיד ממש, ופשיטא, שזו היתה כוונתו של נשיא דורנו בהכריזו בשעתו "לאלתר לתשובה לאלתר לגאולה", אלא שבעוונותינו הרבים לא זכינו לכך...
 ולכן, גם לאחרי שעברה שנה שלימה מאז שהכריז נשיא דורנו "לאלתר לתשובה לאלתר לגאולה" ועדיין לא בא - המשיך להכריז ולפרסם שצריך להיות "לאלתר לתשובה לאלתר לגאולה", וכן המשיך והכריז לאחרי שעברו כמה שנים, ובהדגשה - "לאלתר" ממש!
 וכמו כן בימים אלו - מכריזים "לאלתר לתשובה לאלתר לגאולה", "משיח נאו", תיכף ומיד ממש!

הרהור תשובה יכול להיות ברגעא חדא ממש

ולאלו הטוענים שבהקדמה לזה צריך להיות עניין התשובה, "לאלתר לתשובה (ועל-ידי זה) לאלתר לגאולה" - הרי המענה לזה בפשטות:
 עבודת התשובה - אינה עבודה הדורשת משך זמן כו', אלא כדברי הזוהר: "בשעתא חדא וברגעא חדא", ברגעא כמימרא!
 תוכן עבודת התשובה הוא, אמנם, שמקבל על עצמו קיום כל ענייני התורה ומצוותיה, אבל אף-על-פי-כן, אין כאן עניין של התחלקות לתרי"ג פרטים, תרי"ג מצוות התורה, ואפילו לא לשני פרטים, כי אם נקודה אחת בלבד, שלכן אינה מוגבלת בזמן, כי אם בשעתא חדא וברגעא חדא.
 [...] ונמצא שהעניין ד"לאלתר לתשובה" אינו מעכב כלל וכלל שתהיה הגאולה תיכף ומיד "לאלתר לגאולה" - שהרי בכל מעמד ומצב יכול להרהר תשובה בשעתא חדא וברגעא חדא, ואין שום הגבלה בדבר, אפילו לפני נטילת-ידיים, על-דרך אמירת "מודה אני" וייתירה מזה, באמירת "מודה אני" ישנם כמה תיבות וכמה פרטים כו', מה-שאין-כן הרהור תשובה, שיכול להיות ברגעא כמימרא ממש, ואז - נעשה העניין ד"לאלתר לגאולה", תיכף ומיד ממש!
 אמנם עדיין יכול לטעון שעניין זה אינו אלא בנוגע לעצמו בלבד, ומה שייך זה לפעולת הגאולה בעולם כולו?
 ובכן ישנו פסק-דין מפורש ברמב"ם שעל-ידי "מצווה אחת" במעשה, כדיבור ואפילו במחשבה, "הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכך זכות וגרם לו ולהם תשועה והצלה"!

(התנועותיות תשמ"ה כרך ה, עמ' 2617-2623 - בלתי מוגה)

פנינים לראש-השנה

"לעשות הכול כדי להיכתב ולהיחתם לטובה בריבוי" - ענה הרבי לבחורה בעונת השידוכים • על סגולה להצלחה בתקיעות, ותיקון למי שלא שמע • רמזי הקבלה לאכילת תפוח דווקא • על צילום כ"ק אדמו"ר הרש"ב בעת אמירת תשליך ועל הוראה מיוחדת לנתנית צדקה לפני היום הקדוש • לרגל השנה החדשה

עומד ומתפלל), לקחתי ספר תהילים והתחלתי להתפלל, אחר-כך התכוננתי לחזור לביתי. לפתע נפתחה דלת חדרו של הרבי והרבי יצא. כשראה אותי עומד שם, ניגש אלי ואמר: "לייבל, מה אתה עושה כאן?". אמרתי לרבי שיש מנהג שילד בא לאביו לבקש ברכה בערב ראש-השנה, ומאחר שלא נותנים לי להיכנס לאבא, נעמדתי לומר תהילים. שאל אותי הרבי: "האם השנה אתה מתכוונן לתקוע בשופר?". עניתי בחיוב. אמר הרבי לרב חודקוב: "היכן ה'געליס' [=עלי ההגהה] של המאמר דיבורי-המתחיל כתפוח שנאמר בשבת?". הרב חודקוב ענה שהם נמצאים בחדרו של הרבי (למחרת המאמר יצא-לאור), והרבי מסר לרב חודקוב את מפתח חדרו הק' כדי שייכנס להביא זאת.

כשקיבל [הרבי] את הדפים, מסרם לידי ואמר: "קח את זה ותאחז את זה בשעת תקיעת שופר - ושהתקיעות שלך יישמעו". [ככל הנראה מדובר בערב ראש-השנה תשט"ו; המאמר נאמר על-ידי הרבי בהתוועדות ש"פ ניצבים-וילך כ"ז אלול תשי"ד - 'תורת מנחם' כרך יב עמ' 210-214. המאמר ביסודו הוא מאמר אדמו"ר הזקן שנדפס בקונטרס בפני עצמו בשנת

בכ"ח באלול תש"ז ('ימי תמימים' כרך א' עמ' 206) כותב הרבי (אז חתנא רבי נשיאה, כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ) ל"הנהלת ישיבת אחי תמימים ליובאוויטש בתל-אביב" מכתב ובו הקטע הזה: מוסגר פה מאמר לראש השנה הבא-עלינו לטובה, שהקדים כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א לתנו בכתב, למען יוכל להגיע גם למקומות הרחוקים בהקדם האפשרי, והוא בשביל התמימים, תלמידי הישיבה ואנ"ש. ובטח יסדרו באופן שיגיע לרבים, ובודאי יודיענו מקבלתו ואין סודר פרסומו היאות.

סגולה להצלחת התקיעות

סח הרה"ח הרה"ת ר' יהודה לייב ביסטריצקי (הדברים נדפסו ב'כפר חב"ד' גיליון 804 עמ' 34): בערב ראש השנה של אחת השנים - התוועד הרבי בשבת האחרונה של השנה ואמר מאמר דיבורי-המתחיל "כתפוח בעצי היער". בליל ערב ראש השנה הגעתי ל-770, וכיוון שהתגוררתי באותה עת מרחק שלוש וחצי שעות נסיעה מ-770, הגעתי בשעה אחת בלילה ולא הרשו לי להיכנס ליחידות... נעמדתי בזאל הקטן מול הדלת הפתוחה לגן-עדן התחתון (במקום שבו הרב חודקוב היה

תוכן מענה זה (בשינוי לשון) מופיע גם במכתבו של הרבי לגה"ח רבי שלמה יוסף זיין, מי"ח בתמוז תשי"ט (אגרות-קודש כרך ג, עמ' קמג"ד). המכתב הוא ביאור "במה שהעיר והקשה על מנהגנו המובא ב"היום יום" א' תשרי תש"ד: יהי רצון שעל התפוח - אחר הברכה וקודם האכילה".

ואולי - משער מהדיר התשורה הנ"ל - המכתב שלפנינו [=ליתר דיוק: הקטע] הוא מהדורה קמא למה שנרפס באגרות קודש שם.

[להוסיף: מהרי"ל שבו מדובר הוא אבי מנהגי אשכנז. ראה גם 'המלך במסיבו' כרך ב' עמ' רסג ובהערה 13].

גויים מצלמים תשליך בליובאוויטש

ברשימת כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ ממוצאי ראש-השנה תרס"ו, הוא כותב:

"בעת התשליך אירע דבר אשר ציער את הוד כ"ק אדמו"ר הרה"ק [=אבי אדוני-מורי-ורבי הרב הקדוש (מהורש"ב נ"ע)] לשעה, כי בעת שעמד אדמו"ר הרה"ק על חוף הנהר ובידי קדשו הסיודור ובתוך כך עברה סירה קטנה בריחוק של עשרים וחמשה צעדים והיושבים בסירה - שני אחים אדוני האחוזה ביעלא נאר הסמוכה לליובאוויטש - היתה להם מכונת צילום וצילמו את הוד כ"ק אדמו"ר הרה"ק ואת כל הקהל העומדים על שפת הנהר..."

סיפור זה הוא, ככל הנראה, המקור לדברי כ"ק אדמו"ר נשיא-דורנו בחודש תשרי תש"ל באחת מסעודות החגים ('המלך במסיבו' כרך ב' עמ' רסה):

..."מעשה רב" בתקופת כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב)

נ"ע אשר כמה וכמה שנים נהג "לילך אל הנהר... מחוץ לעיר" בראש השנה כשחל בחול, יחד עם כל הקהל באופן ד"ברוב עם הדרת מלך". בשנה מסוימת הבחין במישהו שהחזיק מכונת פוטוגרפיה [=מצלמה] ורצה להנציח את תואר פני קדשו, ולשנה הבאה הפסיק ללכת לתשליך באופן האמור (ומסתמא סידרו משהו בחצרו או שערך תשליך

תשי"ד (עם הערות ומראי מקומות מכ"ק אדמו"ר), ולאחר מכן ב'אור התורה' שיר השירים (כרך א') עמ' קפח ואילך. עלי ההגהה שבהם מדובר הם עלי ההגהה האלה.

תיקון אי שמיעת שופר

מעשה ביהודי שביקש מהרבי תיקון על אי שמיעת תקיעת-שופר בראש-השנה. הרבי השיב:

לימוד דא"ח על דבר תקיעת שופר. כלומר התיקון לכך הוא, לימוד מאמר חסידות המבאר את עניין תקיעת שופר.

"מי יבוא אחרי המהרי"ל"

הקטע הבא נכתב על-ידי הרבי ככל הנראה בחודש תמוז תש"ט, וזה לשון קדשו:

במחזור הדרת קודש (שלתוכו נכנס הרבה מן-שולב חומר רב מהספר) מעגלי צדק] ע' קח: וראוי לברך על התפוח ב[נורא] פ[ר]י הע[ץ] וא[חר] כ[ך] אומר תחדש עלינו שנה ט[ובה] ומ[תוקה] ואוכל התפוח בדבש.

תפוח דוקא - הנה מי יבא אחר המהרי"ל [=אבי מנהגי אשכנז] הובא בד[רכי] מ[שה] שמרמוז על ח[קל] ת[פוחין] ק[ד]שין, ולולא דמסתפינא יש להעיר מו[זה] ח[לק] ג קלג, ב דכתב דמיני חיי כו' ומו[זה] ח[לק] ג עד, א. ובשני המקומות מדבר בתפוח ולא באתרוג (תוד"ה פרויז שבת פח, סע"א) כי משבחו בטעם מתוק ובג' גוונין. ואולי עדיפא לי[נה] למהרי"ל הרמז דחקל-תפוחין קדישין כי בר[אש] ה[שנה] הוא בנין המל[כות] מ[נה] ש[אין] כ[ן] תפוח עצמו שהוא מחולק משאר פירות בזה ששייך דוקא לז[עיר] א[נפין] ולכן מתרץ שהרמז כאן הוא לשדה התפוחים ומל[כות] ולכתחילה בשם בעל העיטור הלכה למעשה ובקשת רחמים לא הוי הפסקה בין ברכה לשתי[נה].

הקטע הנ"ל הוא מצילום גוף-כתב-יד-קדשו, נרפס בתשורה שהוציא לאור נאמן 770 הרה"ח ר' מאיר שי' הארלינג לפני כמה שנים ב"אגרות ומענות" עמ' 5.

באופן אחר).

אגב: דייק הרבי בלשונו "במישהו שהחזיק ורצה להנציח..", כי אכן לפועל לא ידוע אם יצאה מזה תמונה (כמו שכ"ק אדמו"ר מוהרי"צ מציין בעצמו: "ולא אכחד אשר הייתי נהנה אם הצילום עלה ליפה").

הכתיבה והחתימה טובה – תשמיע על השידוך

כשלהי חודש אלול תשל"ג כתבה בחורה לרבי אודות הצעת שידוכין בארץ-הקודש, לאחר שהגיעה לחצר הרבי ב-770 לחודש החגים. הרבי הגיב (אגרות קודש כרך כח עמ' שלג):

כל הנזכר לעיל [= הצעת השידוכין] הרי נוגע למעשה רק לאחר חזרתה לארץ-הקודש ת"ו ובנתיים - הרי תתחדש שנה חדשה וכתובה וחתימה טובה בכל הנוגע לכל אחד ואחת ולכן תעשה כל התלוי בה שתיכתב ותיחתם לטובה בריבוי - כולל גם החלטה בהנ"ל לטוב - ותחליט בחזרתה.

קונטרס "הלכות ראש-השנה יום-כיפור וסוכות"

בי"א תשרי תשכ"ו כתב הרב חודוקוב לרב אפרים וולף (ימי תמימים' כרך ג, עמ' 321):
שמח אני להודיעו כי מה שעשה את הקונטרס המיוחד מהשולחן-ערוך להלכות ראש השנה וכו' כדי לאפשר הלימוד בו תיכף ומיד מבלי לחכות עד שתיגמר הדפסת כל הכרך, מצא כ"ק אדמו"ר שליט"א [לענות]:

טוב ונכון מאד ודבר בעיתו.

באחת השנים עלה בדעתי של הרה"ג הרה"ח ר' שמואל אלעזר היילפרין ע"ה (רב שכונת בית-ישראל בירושלים ת"ו, יושב ראש איגוד הצאצאים ומחשובי רבני אנ"ש) להוציא לאור מהדורה מיוחדת של "מחזור שלם לשלוש רגלים", על-פי נוסח האר"י, נוסח חב"ד. במכתב לרבי פירט את הצעתו, כולל רעיון לגייס נדיבים, בין השאר באמצעות "הקדשות" יקיריהם וכו'.

במענה כתב לו הרבי:

1) בכלל נכון וטוב הדבר וכו'. 2) כמובן אחריות גדולה בדבר הן בחסר וגם ביתר (כיוון שהדבר חדש מעיקרו) ותוגדל באין ערוך - באם יו"צ (אורח) [ל] ע[ל] י[די] מוסד חב"ד רשמי (שאו, סו[ן] [ף] ס[ו]ן) [ף] חוזרת עלי האחריות).

2) מ[ה] שא[ין] [ן] - באם יו"צ [אור] ע[ל] י[די] (ובתור יזמת) איש פרטי שאז מובן - באם יבקש מכל [א]חד וא[חד] הערות וכו', יקדים שזהו "נסיון" מבלי כל אחריות וקביעות נוסחאות ומנהגים, ולכן גם ניתוספו מ[ראי] מ[קומות] וכו' שיבחון כל [א]חד וא[חד] ושגיאות מי יבין וכו'.

3) ע[ל] פ[י]ן [ז]ה פתוחה ג[ם] [ן] הדרך להקדשות השתתפות מנדבים וכו'.

"להצלחה בתפקידה האחראי"

מכל העולם נשלחו לרבי מאות ואלפי מכתבי ברכות לקראת השנה החדשה. הפונים ביקשו להתברך והרבי היה משיב בדרך כלל בנוסח אחיד, ששולבו בו שינויים קלים בהתאם למתבקש. להלן כמה תשובות של הרבי לפונים אליו.

לקראת שלהי שנת תשל"ב, שיגרה לרבי פ"נ אשה ששימשה בתפקיד מזכירת ראש הממשלה דאז, הגב' גולדה מאיר. בתגובה שיגר לה הרבי את המכתב הבא (פרסום ראשון):

ב"ה, בין כסה לעשור, ה'תשל"ג
ברוקלין נ.י.
לכבוד מרת אביבה תחי' צפני'ה
ברכה ושלוש!

הנני בזה לאשר קבלת הפ"נ עבורה, ובעת רצון אזכירה בתפילה על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר למילוי משאלות לבבה לטובה, ובפרט בתפקידה האחראי. ובהכנסנו לשנה החדשה, הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, ברכתי שלוחה לה לשנה טובה ומתוקה.

בכבוד ובברכת חתימה וגמר חתימה טובה בגשמיות וברוחניות גם יחד.
גם מר שז"ר (כשכבר פרש מהנשיאות) קיבל מכתב דומה הנושא את התאריך "ימי הסליחות",

- ארץ אשר תמיד עיני ה' אלקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה.

נוסח זה כתב הרבי לתת-אלוף מר רב שי' תמרי, ולמר רחבעם עמיקם, ולאוף זהבי (ז"ל).
באחת משנות הלמ"דים פרסמו צעירי אגודת חב"ד בארץ-הקודש ב"הודעה דחופה וחשובה" את הוראתו הבלתי-שגרתית של הרבי בהתוועדות ערב שבת שובה - הקוראת לציבור, אנשים נשים וטף, לתת לצדקה בשלוש פעמים בזמן הנותר עד ליום הכיפורים (צילום הקריאה מוגש לפניכם):

ה'תשל"ג" (בשינויים אחדים בתארים שבראשו ובאיחולים בסופו):

לכבוד הוותיק וחסיד איש ירא-אלקים נחמד ונעים בחור מעם ומורם מעם ודורש טוב לעמו בעל מדות תרומיות ענף עץ אבות מורנו הרב שניאור זלמן שליט"א
שלום וברכה!

לקראת השנה החדשה, הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, הנני בזה להביע ברכתי, לכבודו ולכל אשר לו, ברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

בהוקרה ובכבוד ובברכה
לבשורות טובות מתוך שמחה
וטוב לבב.

"לכל אנשי צה"ל אשר תחת פיקודו"

כשאחדים מקציני צה"ל הבכירים שיגרו פ"נים לרבי (ידידנו מר שלמה שי' מיידנצ'יק העביר אלי פרישת שלום וכן בקשת ברכה, פדיון-נפש, לשנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה"), השיב להם הרבי בנוסח הבא (אגרות קודש כרך כח עמ' שלב):

והנני בזה להביע ברכתי, לו ולכל אשר לו, ועל-ידו לכל אנשי צה"ל אשר תחת פיקודו, שיחיו, ברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות, ובמיוחד שיצליחו השם יתברך, שומר ישראל, בתפקידו הכי אחראי, ובקרוב ממש נזכה לקיום היעוד המקווה וישכון ישראל בטח גו' ונתתי שלום בארץ גו'

הודעה דחופה וחשובה

לאחינו בני ישראל

על פי הוראה מיוחדת שנתקלה בעש"ק בהתוועדות כב' קדושת אדמו"ר שליט"א מליובאוויטש כהכנה מיוחדת לקראת היום הקדוש „אחת בשנה" יום הכיפורים - על כל אחד ואחת מבני ובנות ישראל גדולים וקטנים:

לתת צדקה שלש פעמים

במשך הזמן שנותר עד יום הכיפורים ומה טוב ביום ולא בלילה הוראה זו חלה על איש ואשה, גדולים וקטנים כולל תינוקות (במדה שיש להם איזה מושג בענין הצדקה)

בזכות זו, ובזכות המבצעים הקדושים לקיום חמצוות.

✳ ובמיוחד מבצע אהבת ישראל ✳

✳ ומבצע החינוך התורני ✳

יזכה כל אחד ואחת מבני ובנות ישראל לחתימה טובה, ולגמר חתימה טובה, לכל טוב ושפע רב עד שתרוםנה קרנות צדיקי פלג המשיח בנאולה האמיתית והשלמה בקרב סמט

כמו"כ הרינו להודיע שלפי הוראת כ"ק אד"ש יצא לאור זה-עתה הקונטרס (החוברת), אהבת ישראל אפשר להשיגו בארץ ת.ד. 3 כפר-חב"ד

צעירי אגודת חב"ד באה"ק

המרכז: כפר חב"ד

פרשת ניצבים-וילך

פרשת ניצבים

את פרשת ניצבים קוראים תמיד בשבת שלפני ראש-השנה. בשבת זו אין אנו מברכים את החודש, משום שהקב"ה בכבודו ובעצמו מברכו, ומכוח ברכה זו אנו מברכים את כל שאר חודשי השנה. מהי ברכתו של הקב"ה? "אתם ניצבים" - קיימים ועומדים וזוכים בדין, "היום" - היינו בראש-השנה, דכתיב (איוב ב), "ויהי היום וגו'" ותרגם "והוה יום דינא רבא".

(כתר-שם-טוב (הוספות) סימן לא)

אתם ניצבים... למען הקים אותך היום לו לעם (כט, ט"ב)

"ניצבים" - מורה על גדלות וחיבות, כמו "ונציב אחד אשר בארץ" (מ"א ד). "אתם ניצבים... למען הקים אותך היום לו לעם" - העובדה שאנחנו עם ה' והוא מלכנו מורה על גדלותם של ישראל. שכן אדם לא יכול למלוך אלא על בני-אדם כמותו, שהם בערך אליו, אך לא על עדר צאן, שאין להם שום ערך ויחס לגביו. נמצא אפוא כי היותו של הקב"ה מלך על ישראל מוכיחה שישאל הם, כביכול 'בערך' אליו. מובן שגדלות זו אינה אלא תוצאה של כריתת הברית - "לעברך בברית ה' אלוקיך" (אך לאמיתו של דבר אין לנברא שום ערך לגבי הבורא).

(אור-התורה דברים עמ' קפ)

מחוטב עציץ (כט, י)

מלמד שבאו כנענים להתגייר בימי משה כדרך שבאו גבעונים בימי יהושע... ונתנם משה חוטבי עצים ושואבי מים (רש"י)

מדברי רש"י נמצאנו למדים, כי דווקא בסוג הנמוך ביותר בישראל ("חוטב עציץ... שואב מימין") יש עילוי שאין בסוגים הנעלים יותר ("ראשיכם"). שהרי יהושע נתן את הגבעונים חוטבי עצים ושואבי מים "לעדה ולמזבח ה'" (יהושע ט), כלומר שזכו להיות משמשים בקודש, לשרת את מזבח ה'.

(ליקוטי שיחות, כרך ב, עמ' 400)

לעברך בברית ה' אלוקיך ובאלתו (כט, יא)

כך היו כורתי בריתות עושין, מחיצה מכאן ומחיצה מכאן, ועוברים בינתיים (רש"י)

כאשר כל ישראל מתאחדים באחדות אמיתית - "כולכם" - על-אף כל ההבדלים בין ה"ראשיכם"

ל"שואב מימך", התאחדות על-שכלית זו היא גופא הגורמת לאותה אחדות עצמית ועל-שכלית בין הקב"ה וישראל.

(ליקוטי שיחות כרך ב, עמ' 389)

אם יהיה נדחך בקצה השמים משם יקבצך ה' אלוקיך (לד)

"שמים" - רומז לעניינים רוחניים.

"אם יהיה נידחך בקצה השמים" - רומז למי שנמצא במצב רוחני ירוד ביותר.

"משם יקבצך ה' אלוקיך" - כיום הגאולה יקבץ הקב"ה גם יהודים כאלה.

הווי אומר: כשמקרבים יהודי, שהוא בבחינת "קצה השמים", מזרזים ומקרבים את ביאת המשיח וקיום היעוד ד"משם יקבצך ה' אלוקיך".

(משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו)

נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המוות ואת הרע... ובחרת

בחיים (ל,טו-יט)

"חיים וטוב" - היינו החיות האלוקית שבכל נברא.

"מוות ורע" - היינו החומר הגשמי של הנברא, שמצד עצמו הוא בבחינת "מת", רק שיש בו חיות המחיה

אותו, ובהסתלק החיות הוא כלה ונפסד.

"ובחרת בחיים" - בחיות האלוקי של כל דבר, לא בגשמיות שבו. לדוגמה - כשאוכל ושותה - לא

תהיה כוונתו ליהנות מגשמיות האוכל אלא יאכל לשם שמים.

לכן נאמר "ראה נתתי לפניך", שכן זה דבר שניתן לראותו במוחש: כל אחד מרגיש שיש בו נפש המחיה

אותו, ובהסתלק הנפש נשאר הגוף כאבן דוממת. מכך גם נבין שיש חיות אלוקית המהווה ומחיה את העולם,

ואם תסתלק חיות זו ישוב העולם למצב של אין ואפס.

(ספר המאמרים תרנ"ט עמ' כ)

העידותי בכם היום את השמים ואת הארץ (ל"ט)

הסתכלו בשמים שבראתי לשמש אתכם, שמא שינו את מידתם? שמא לא עלה גלגל חמה מן

המזרח והאיר לכל העולם?... הסתכלו בארץ שבראתי לשמש אתכם, שמא שינתה מידתה?

שמא זרעתם אותה ולא צמחה? או שמא זרעתם חיטים והעלתה שעורים? (רש"י)

"שמים" מסמלים את לימוד התורה, ו"ארץ" את קיום המצוות. בקשר ל"ארץ" מביא רש"י שתי דוגמאות

- כנגד מצוות עשה ומצוות לא-תעשה.

"זרעתם אותה ולא צמחה" - כנגד ביטול מצוות עשה (האדם חונך לשמירת המצוות וככל זאת אינו

מקיים אותן).

"זרעתם חיטים והעלתה שעורים" - כנגד העובר על מצוות לא-תעשה ועושה דבר אסור.

(משיחת שבת פרשת ניצבים-וילך תשל"ט)

דקדוק במקרא / ברכות בנות ספרדיות

לא על-פי ה'כתר'

בלוח השבוע, גיליון פ' ראה (תשפ"ו) הערה 3, אודות החטף-פתח ב"יאכלנו", נכתב שצריך לקרוא זאת בשבא-נע, "כנדפס בתנ"ך ברויאר (על-פי ה'כתר')= 'כתר ארם צובה' הוא כתב-יד של התנ"ך שנשמר מאות שנים בבית-כנסת בעיר חלב שבסוריה, ומסורת בידי הקהילה שם, שזהו "הספר הידוע במצרים" שהגיעו בן אשר (רמב"ם הל' ס"ת פ"ח ה"ד), ועליו סמך הרמב"ם בספר-התורה שכתב. החל משנת תשל"ז הועמד תצלום כתב-היד לשירות הציבור, אך חסרה בו כל התורה וחלק מהכתובים. מהדורת הרב מרדכי ברויאר מוסרת את נוסח, ניקוד וטעמי התנ"ך על-פי ה'כתר' וכתב-היד הקרובים לו".
העירונו, שאמנם כך נדפס בתנ"ך ברויאר, אבל דווקא פרט זה אינו על-פי ה'כתר' (או כתב-היד הקרובים אליו, כי שם רגיל להיות חטף בכיו"ב), כמפורש בנספח למהדורה זו שצויין בהערה (הוצאת 'מוסד הרב קוק' ס"ע שצט).

ברכת בנות ונשים ספרדיות

נתפרסם בשעתו ב'התקשרות', שהרבי ענה להרה"ג ר' משה הבלין שליט"א, רב העיר קריית-גת, שרצה להורות לכל אלה שלמדו במוסדות חב"ד, שעליהם לנהוג כהוראת הרבי לברך על הדלקת נש"ק לבנות, כיוון שהן "מתלמידיו", והרבי הגיב בזה"ל: "לפלא שלכתחילה כתב - כאשכנזי לספרדי - שמוכרחים לעשות כדעת אשכנזי".

וברצוני להעיר, שבעניין ברכת הבנות על הדלקת נרות, אמנם דעת הגר"ע יוסף שליט"א שאין לברך, וכמו שכתב בשו"ת יחיה דעת חלק ב, אולם מגדולי רבני הספרדים בדורנו חלקו עליו, וכמו שכתב הגאון הרב שלום משאש זצ"ל הרב הראשי וראב"ד ירושלים ת"ו (בקול-קורא שהוציא בקזבלנקה בחודש שבט תשל"ה, וכן בספריו בכמה וכמה מקומות, שכנות ידליקו נרות בברכה, וכן העלה למעשה זקן רבני טוניס הגאון הרב ניסים הכהן זצ"ל (נכדו של הגאון רבי כלפון הכהן ראב"ד ג'רבא) בירחון 'אור תורה' טבת תשל"ז סימן פד. ובעיקר ראייתו של הגר"ע יוסף לדמות בנות קטנות לבעל ובנים (הרוצים גם הם להדליק), כבר הוכחתי באריכות שאין כאן ראייה (בספרי שו"ת 'שושנת-בנימין' חלק א סימן י"א).

1 (ב'התקשרות' גיליון מה עמ' 25. ולאחרונה הובא בקובץ 'הערות הת' ואנ"ש' כפר חב"ד, גיליון רמב עמ' 55.

ובעניין ברכת לולב², יש תשובה מפורשת יותר של מרן החיד"א בספרו 'יוסף אומץ' סי' פב, שהורה למעשה לנשים לברך וכמנהג קדום שהיה בירושלים. וכן פסקו הראשון לציון הגר"י ניסים בשו"ת 'יין הטוב' סי' כח ובשו"ת 'חמדה גנוזה' להגר"ד שלוש שליט"א סי' י"ב (והארכתי בזה בספרי שו"ת שושנת בנימין חלק א' סי' י"ח).

הרב בנימין כהן, רמלה

תגובת הרב גינזבורג: לכאורה אכן בשני הנושאים יש לנהוג, שכל אחת (מכל עדה) שאינה נוהגת במפורש אחרת - יש לזכותה גם בברכה.

---

(2) שבספר המנהגים, מנהגי חג הסוכות (עמ' 67), איתא: "הוראת כ"ק אדמו"ר שליט"א, אשר בימי חג הסוכות יוצאים עם הד' מינים ברחוב וכיו"ב, מקומות שם נמצאים בני ובנות ישראל, לזכותם במצווה זו" - הרי שהזיכוי הוא גם לנשים ובנות, ובפשטות הכוונה - לעשות זאת בברכה.

מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'

ישירות הביתה באמצעות הדואר

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים)

מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:

'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840.

כמו-כן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 072-2770130

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת-קודש פרשת ניצבים-וילך¹

שבת סליחות - כ"ג באלול

שחרית: גם בשבת זו אומרים, קודם תפילת שחרית, את כל התהילים², אף-על-פי שאין מברכין את החרדש³.

אין מברכים את החרדש. הבעש"ט אמר, שבשבת זו הקב"ה בעצמו מברך את החרדש השביעי, המושבע והמשיבע ברוב טוב לבית-ישראל על כל השנה, ובכוח זה ישראל מברכים את החרדשים י"א פעמים בשנה⁴.

אומרים 'אב הרחמים'⁵.

בשבת שלפני ראש-השנה - יש⁶ להתחיל בשבת עצמה בצדקה באופן המותר בשבת, על-ידי צדקה המאכל ומשקה [לחיים!] או על-ידי צדקה רוחנית, כמו נתינת עצה טובה ועל-אחת-כמה-יוכמה לימוד תורה, ועוד וגם זה עיקר - קבלת החלטה טובה (כולל הסכום!)⁷ שתיכף ומיד לאחר השבת יקיים... [נתינת מומן בפועל, להפריש לעצמו ולתיתה לעני או לגבאי בכוקר].⁸

לאחרי התפילה - התוועדות בבית-הכנסת, מכיוון שנהגו חסידים להתוועד בכל שבת סליחות⁸, ואף

במוצאי-שבת-קודש - כהכנה לאמירת הסליחות. במנחה - פרקי-אבות, פרקים היו⁹. מוצאי-שבת-קודש: אומרים 'וייה נועם', ואתה קדוש¹⁰.

התחלת ימי הסליחות¹¹:

סליחות¹² הראשונות, מתחילים אחר ובסמוך

(9) ראה בגיליון הקודם, שהמנהג המקורי שהזכיר הרבי בשנת תשמ"א היה לומר את המשנה שלפני הפרק והברייתא שלאחריו רק פעם אחת.

(10) שו"ע אדמוה"ז סי' רצה ס"ג [שרק] "אם חל יו"ט בערב שבת" נמנעים מלומר זאת, אבל לא כשחל בשבת. וכך נהגו בליובאוויטש בקביעות זו, כפי שמסר הרה"ג הרה"ח ר' זלמן שמעון דבורקין ע"ה, 'שבח המועדים' עמ' 7. הדין שב'אוצר מנהגי חב"ד' אלו-לית-שרי עמ' קע וניסן-סיוון עמ' יט מתייחס רק למוצש"ק שלפני ערב-פסח וערב-יום-הכיפורים, שגם הם מעין 'יום טוב', אך במוצש"ק שלפני ר"ה אין בכך כל ספק].

(11) בספר-השליחות תש"א עמ' 86-85 (ספר-הניגונים ח"א, ניגון א) נאמר: "ימי הסליחות המעוררים לתשובה, הם מהומנים הידועים שבהם היו מנגנים את ניגוני של אדמו"ר הזקן, בעל 'ארבע הבבות'".

(12) כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו יצא לסליחות בבגדי הש"ק - 'אוצר מנהגי חב"ד', אלו-לית-שרי, עמ' כג, וש"נ (וכן מובא מס' לקט-יושר).

י"א שצ"ל הסליחות בעמידה, וכן נפוץ בין אנ"ש. ובפרט באמירת 'אשמנו' (מדינא - שו"ע אדמוה"ז סי' תר"ז ס"ז. ועד"ז לכאורה גם באמירת "אשמנו מכל עם"; "סלח לנו" שאחרי י"ג מידות, וכיו"ב). וכן י"ג מידות, ושמע קולנו'. בנוסח הפיוטים בכמה מקומות ישנו "ני"א" שמביא כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו בהערותיו לסליחות (וב'סליחות-חב"ד' הוצאת קה"ת אה"ק תש"נ ואילך נדפסו בשו"ג). וכנראה אמר הרבי לעצמו את שתי הנוסחאות (ראה גם 'אוצר מנהגי חב"ד', ר"ה, אות קצד. וכמו שאמר זכר/ זכר (צירי / סוגל), כמנהגו בקריאת-התורה, גם ב'אשרי' ובשש זכירות. ועוד כיו"ב). אבל בסידור השתדל להשאיר רק נוסחא אחת (ראה 'הגהות לסידור' פ"א סל"א וסק"ו ופ"ז ס"א). ב"ג מידות, בין שני שמות הוי"ה ישנו "פסיק" (י) כפי טעמי-המקרא, ויש להפסיק שם מעט (גם בכל השנה).

(1) לכאורה אין לומר בקריאת שמו"ת אלא את ההפטרה הנקראת בפועל, "שוש אשיש", לסיום 'שבעה דנחמתא' (כי הפטרת 'שובה ישראל' אינה נחשבת כהפטרה של אחת מהפרשיות 'ניצבים' או 'וילך'), דלא כמ"ש בשנים קודמות לקרוא הכל, גם הפטרת 'שובה ישראל'.
2) ספר-המנהגים עמ' 30.

(3) לבוש ר"ס תכא. מטה-אפרים סי' תקפ"א סעיף מז.

(4) ספר-המנהגים (מנהגי ר"ה).

(5) 'התוועדות' תש"נ ח"ד עמ' 299.

(6) 'התוועדות' תשמ"ח ח"ד עמ' 376.

(7) סה"ש תשמ"ט ח"א עמ' 222 ובהערות.

(8) 'התוועדות' תשי"א ח"ב עמ' 327, תשמ"ב ח"ד עמ' 2253,

תשמ"ג ח"ד עמ' 2045 ועוד.

לחצות הלילה¹³.

באמירת 'עננו' מסיים הש"ץ בקול רם במקומות המופסקים בשתי נקודות, דלא כמנהג העולם¹⁷.

ובמקביל בלקוטישיחות חכ"ט עמ' 412) מכריע הרבי, שרק בתפילת טל צ"ל "רד לְצוֹת", אבל ב'עננו' ובפיוט 'האוחז ביד' צ"ל ל' בחיריק ורי"ש בשבא, כסידורי היעב"ץ ועבודת ישראל, ולא כנדפס בסידור [תו"א ותהלת ה' ובסדר הסליחות, כבתפילת טל]. אך בקלטת מעשרה בטבת תשכ"ה נשמע ברור שהרבי אומר ג"כ למ"ד בשבא ורי"ש בפתח כמו בסידור. ולפלא שבסידורי תהלת ה' ובסליחות, כולל במהדורות החדשות, נדפס כבתו"א, ובמחזור (הישן שתח"י) בפיוט הנ"ל למ"ד בשבא ורי"ש בקמץ!

בסליחות ליום חמישי, בפיוט "ישראל עמך תחינה עורכים [עמ' לו, שו"ה ובורועך]: אחר סיום החרוז במלים "ובורועך הנטויה" חסר חרוז שלם, וכדמוכח מהחתימה בראשי החרוזים שהיא "יצחק הקטן ברבי מאיר", וחסרות האותיות ט' נ'. והיא השמטת הצנוורה, ובנוסחאות הישנות [והמתקנות] נוסף: "טמאים האומרים נחלתך לחבל, כבודך להמיר ובהבל להתהבל. נצר נתעב לאלוה לקבל, ויראתך הקדושה לנטוש ולנבל". שם [עמ' לו, שו"ה ובורועך]: "עצת הרעים תמחה ומחשבותם תבטל" - הוא ג"כ שיבוש הצנוורה, ובנוסחאות הישנות [והמתקנות] "עצתם תסכל ומחשבותם תבטל".

שם, בפיוט "אלקים בישראל" [עמ' 74, שו"ה מכוון]: חסר חצי החרוז של אות ר' [שהרי הסליחה היא ע"פ א"ב], וגם הנקודות של הפסקי החרוזים נתבלבלו, וצ"ל: "רודה רודף באף תכלה, שנת שילומים לריב ציון תגלה: שרת ורדת מנוער קטונת, ואל תשליכנו לעת זקנתנו".

שם, בפיוט "ישמעיענו סלחתי" [עמ' לח, שו"ה שואל]: "מדות יצר". צ"ע אם מצאנו פירוש לנוסחא זו, ובנוסחאות ישנות [ומתקנות] "מרות יצר", והפירוש מובן [ממשלת ושלטון היצר].

17) 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' כח. בס' המנהגים עמ' 55, כתוב "בסליחות אין נופלים על פניהם", וציון הרבי לזה: "ראה מג"א בשו"ע סי' קלא ס"ק ט, בשו"ע רבנו הזקן שם". והנה בשו"ע שם ס"ג איתא "אין נפילת אפים בלילה, ובלילי אשמורות נוהגים ליפול על פניהם [=למרות שעדיין ודאי לילה], שהוא קרוב ליום". ומביא המג"א הנ"ל מהרקנטי פ' קורח שכתב "להאריך בסליחות עד נכון היום, ואז יפלו על פניהם". ומסיים המג"א "ונראה לי דאם נמשכה תפלת מנחה עד הלילה - לכולי עלמא אין נופלין, דתחילת הלילה - תגברת הדיין, משא"כ אחרי חצות הלילה". ואילו הטי"ז שם (ס"ק ח) נחלק ע"ז: "ונראה שאין לחוש לזה כל זמן שאין ודאי לילה אלא בין השמשות [=ספק לילה], דלא גרע מליל אשמורת שהוא קרוב ליום".

דברי השו"ע והטי"ז הובאו להלכה בשו"ע רבינו שם ס"ד [בשו"ע אדמוה"ז ציון על דברי הטי"ז גם לב"י, ולא מצאתי שם. הא"ר דייק בדברי המג"א שגם בבין השמשות אין נופלין, והכפ החיים ס"ק נא מחזיק בדעה זו ע"פ הקבלה, אבל במחצית-השקל הסתפק אם המג"א יחלוק על הטי"ז, ובשו"ע רבינו ברור

השליח-ציבור מתעטף בטלית בלא ברכה¹⁴. יש להתחיל 'אשרי' בעשרה כדי שיוכלו לומר אחריו קדיש מיד, ואם השלימו לעשרה מיד אחרי סיום אשרי, יאמר כמה פסוקים וחצי קדיש. אם היו עשרה באמירת הסליחות, אסור לצאת באופן שלא יישארו עשרה לקדיש. אך אם יצאו ונשארו אפילו שישה, יאמר הש"ץ קדיש תתקבל¹⁵. "הנשמה לך" - הש"ץ מתחיל בקול רם¹⁶.

באמירת "סלח לנו... חטאנו... פשענו" שאחרי י"ג מידות, היה מכה כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו על החזה, כמו בוידוי (בדרך כלל. אבל בתשרי תשל"ב לא היכה. וב'חטאנו צורנו... שבסדר העבודה, היכה - 'התקשרות' גיליון ריו עמ' 9). וכן באמירת "אבל אנחנו ואבותינו חטאנו"; "ואנחנו הרשענו" שבוידוי. יש לדעת שסדר 'סליחות-חב"ד' הוצאת קה"ת ברוקלין תש"נ, הוא צילום דפוס הראשון דקה"ת ברוקלין ולא נכללו בו התיקונים שהוצאתו שלאח"ז. 13) ספר-המנהגים עמ' 54 (מפני שאומרים 'במוצאי מנוחה'), וראה 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' כג. חצות הלילה בתל-אביב: 12.37.

14) לוח כולל-חב"ד. וגם אם הוא בחור, מתעטף בה (ע"פ 'שערי הלכה ומנהג' ח"א עמ' רכו, מר"ה יז, ותנא-דבי-אליהו זוטא פכ"ג. וראה באריכות ב'הערות וביאורים - אהלי תורה' גיליון תתנ"א עמ' 50 ואילך, ובפרט בעמ' 62).

הטי"ז (סי' תקפ"א ס"ק ב, ונעתק במטה-אפרים שם סי"ד, במשנ"ב ס"ק ו ועוד) כתב שיש ליטול טלית מחבירו בהשאלה כדי לצאת מספק ברכה (בגד יום בלילה), אבל אדמוה"ז (סי' ח"י ס"ד) כתב ש"מותרים להתעטף אפילו בלילה, דהדבר ידוע שאין מתכוונים לשם מצוות צייתי, אלא מפני כבוד הציבור" (וראה טעם זה בשערי אפרים שער י' פתחי שערים ס"ק יא, ודן בדבריו המשנ"ב סי' יד בביה"ל ס"ג סד"ה שאלה כשהיא מצוייצת), הרי דס"ל שא"צ לזה.

15) כדון חזרת הש"ץ וכיו"ב, מטה-אפרים ואלף-המגן סי' תקפ"א סעיף י"ז.

16) 'סליחות - ליקוט טעמים ומקורות' ממטה-אפרים תקפ"א סי"ח. העירנו אחד מאנ"ש.

בסליחות ליום ראשון, בפיוט "תבוא לפניך שוועת חינוך" [בהוצאת קה"ת, אה"ק תש"ס עמ' 8, שו"ה בך]: "אלה מרחוק יבואו כתיים, ואלה מצפון ציים וכתים". צ"ל "אלה" גם בפעם השנייה, שהרי כל הסליחה היא ע"פ א"ב כפול.

בסליחות לכל הימים: בקטע "זכור רחמך": השתבש הפיוק, וצ"ל: "זכור עדתך קנית קדם, גאלת שבת...".

שם, בפיוט 'א"ל רחום שמך': הרבי היה אומר: "עשה למען אמיתך... בריתך וכו'" (כמו בנוסח אדה"ז ב'הושענא. למען אמיתך", ובכ"מ בפרקי אבות).

שם, בפיוט 'עננו': "רד לרצות" - באג"ק ח"ב עמ' קסב

מכיוון שלמעשה הש"ץ מתעטף בטלית לאחר שהאיר היום, יברך עליה. ורשאי לברך אפילו על טלית שאולה²⁵.

כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ סיפר, שחסידים הראשונים היו לומדים ביום כ"ה באלול בפרשת בראשית עד "יום אחד"; בכ"ו באלול - עד "יום שני" וכו'; בכך התכוונו להביא תוכן של 'עבודה' גם בעניינים של "בראשית ברא...". (אתערותא דלעילא)²⁶.

יום שלישי

כ"ו באלול, ג' דסליחות

מדברי הרבי נשיא דורנו: "ג' דסליחות הוא יום מיוחד, ולכן אמר כ"ק מו"ח אדמו"ר מאמר חסידות ביום זה"²⁷.

* הוראת נשיאינו הקדושים ומנהג משנים רבות, אשר היורד לפני התיבה, ובפרט בימים הנוראים, יעבור תחילה על כל התפילות, ובפרט על כל הפיוטים, לדעת לכל הפחות פירוש המילות כפשוטו (ובימינו נדפסו מחזורים מבוארים מאנשים מוסמכים), וכמובן מאליו - לדעת דיני התפילה בכלל, ודיני הש"ץ בפרט²⁸. ואף אם עשה כך לפני שנה, יעשה כן גם בכל שנה כמה ימים קודם שיורד לפני התיבה בתור ש"ץ²⁹. כמובן, על התוקע והמקריא ללמוד היטב את דיני התקיעות כהלכתן, כולל הטעויות

אומרים 'קדיש תתקבל' אחר הסליחות, גם אם מתפללים שחרית מיד לאחריהן¹⁸.

באמירת סליחות בבית-המדרש של כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו, לאחר קדיש תתקבל, מסיימים בשירת "רחמנא דעני לעניי ענינא", והרבי היה מעורר את השירה כדרכו בקודש¹⁹.

האומר סליחות ביחיד, לא יאמר י"ג מידות²⁰, גם לא בניגון ובטעמים²¹.

יום שני,

כ"ה באלול, ב' דסליחות

מהיום ואילך, עד ערב ראש-השנה ועד בכלל - אמירת הסליחות היא "באשמורת הבוקר"²². ידוע מנהגנו לברך ברכות-השחר בבית²³, ועל-כּל-פנים יש לברכן, ולפחות את ברכות התורה, קודם הסליחות²⁴.

שהכל מודים בזה, וכן המנהג בפועל בין אנ"ש, דלדין ודאי לילה דסליחות גרע מספק דבין השמשות, היינו שפוסקים כט"ז בזה ולא מטעמיה. עכ"פ מנהגנו שלא ליפול כלל בסליחות נובע מכך שאין נופלין בודאי לילה כדברי הרקנטי שבמג"א, ובשו"ע אדמוה"ז מובאים כ"יש נוהגין", אף שלמעשה נאמרות הסליחות בדורותינו אצל הרבי ובין אנ"ש ביום ממש. וכן מה שמרבים בסליחות ער"ה (יחסית למנהגנו בשאר הימים) ואומרים בו "ויאמר דוד אל גד" אף שלאחר עלות השחר ודאי נחשב יו"ט (ראה שם בס"י תר"ד), כיוון שהסליחות שייכות ללילה. ומזה יש להעיר לעניין אמירת תחנון בתפילת שחרית דעש"ק שנמשכה לאחר חצות היום, ראה 'התקשרות' גיליונות: תקס"ז עמ' 15, ותקס"ט עמ' 16.

18 'סליחות - ליקוט טעמים ומקורות'. וראה 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' כט.

19 'אוצר מנהגי חב"ד' שם (ספר-הניגונים ח"ג, ניגון רמז).

20 שו"ע או"ח סי' תקס"ה ס"ה.

21 ס' 'היכל מנחם' ח"ג עמ' רסה (ראה בעניין זה בכף-החיים קלא, כג. בשו"ת מנחת-אלעזר ח"ד סי' כב מסיק שלא לומר גם בניגון ובטעמים, וכן נהג בפועל - דרכי-חיים-ושלום אות קצ). לעניין אמירת 'מחי ומסי', מ'ן בדשמיא' ביחיד, בלוח כולל-חב"ד הביא שידלגם, כיוון שיחיד מנוע מלהתפלל בלשון ארמי כמבואר בשו"ע רבינו סי' קא ס"ה. אך יש מקום להוכיח אחרת מלשון אדמוה"ז בסידורו, שהסתייג רק מאמירת 'קום מורקן' השני ביחיד, ראה 'התקשרות' גיליון ס עמ' 20. הערות הת' ואנ"ש, צפ"ג, גיליון ל עמ' 39.

22 ספר-המנהגים, מנהגי ר"ה (למעשה, במניין של הרבי אמרו זאת בשעה 7 בבוקר).

23 אג"ק חי"ט עמ' שצ, וראה ספר-השיחות תש"ד עמ' 20.

24 לוח כולל-חב"ד, ע"פ שו"ע אדמוה"ז סי' מו ס"ח.

25 מטה-אפרים שם סעיף ט"ו. וזאת לכאורה אף אם אירע שהש"ץ הוא בחור, או כשאין מתפללין מיד אחרי הסליחות.

26 לקוטי-שיחות, כרך טז, עמ' 488.

27 'התוועדות' תשמ"ב ח"ד עמ' 2254. וכן נהג כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו כמה פעמים. וראה לקוטי-שיחות, כרך יד, עמ' 347 ואילך, וש"נ. מהנכון שבמשך המעל"ע של יום זה ילמדו עכ"פ חלק מאחד המאמרים הללו (איש כחפצו, שהרי ישנם ריבוי מאמרים דיום זה) - ר"ד משיחת ג' דסליחות תנש"א. והעיקר שכל אחד יוסיף עוד עניין של לימוד, הנהגה טובה וכיו"ב - 'התוועדות' תשמ"ט ח"ד עמ' 373.

28 לכאורה - הוראה זו שייכת גם לפיוטי הסליחות. ראה באג"ק ח"ז עמ' שנא, שרצוי שלא להתפלל [כנראה - גם כל השנה] במניין שבו אומר הש"ץ פיוטים באמצע ברכות ק"ש (כהוגו בכמה קהילות אשכנזיות). מסתמא הכוונה רק כשאינם זקוקים לו כתוקע וכיו"ב. וראה בקשר לש"ץ מאנ"ש בביהכ"נ דנוסח אחר, ב'התקשרות' גיליון תקל"ד עמ' 14 ואילך, ובפרט בהערה 12. ועצ"ל.

29 אגרות-קודש חי"א עמ' שגג, טזו וש"נ.

והספקות השכיחות בהן³⁰.

יום חמישי,

כ"ח באלול, ה' דסליחות

במנחה אומרים תחנון³¹.

בקריאת שמע שעלהמיטה, ביום חמישי בלילה אור ליום שישי, אומרים תחנון³².

יום שישי

כ"ט באלול, ערב ראשהשנה³³

אבל בתוך שבעה מותר לו ללכת היום לבית-הכנסת לאמירת הסליחות³⁴, וכן להתפלל עם הציבור³⁵.

בפיוט "מרוכים צרכי עמך", בסליחות נוסח ליטא³⁶ הנוסח הוא: "ותיטיב לנו הכתיבה והחתימה", וכך תוקן בכתב-יד באחת מהוצאות קה"ת הראשונות (מעוטף)³⁷.

בפיוט "שלוש עשרה מידות" יש כמה וכמה שינויים שתוקנו בסליחות' בהוצאות האחרונות (מוגה עלידי כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו³⁸).

(30) ראה ספר המנהגים ס"ע 56.

(31) סידור אדמו"ר הוקן לפני למנצח... יענד' (לבוש ומג"א סי' קלא ס"ו. בשו"ע אדמו"ר הוקן חסר סעיף זה).

(32) סידור אדמו"ר, לפני למנצח... יענד' (מאחר שאינו נוהג כיו"ט מיום שלפניו, אלא מעלות השחר, כיוון שאומרים הרבה סליחות באשמורת, שלא כשאר עיו"ט, ואף לא כערב יו"כ - ראה שו"ע אדמו"ר סי' תר"ד ס"ד-ה).

(33) כנראה שהרבי לא התענה בערה - 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' מה, עיי"ש.

(34) לוח כולל-חב"ד, ע"פ הרמ"א סי' תקפ"א ס"א.

(35) מטה-אפרים סי' תקפא סכ"ב.

(36) תח"י סליחות 'קודש הילולים' הוצאת לוי-אפשטיין, ירושלים תשכ"ה. וייתכן שבנוסח סליחות - מנהג חב"ד' נעתק הפיוט מתפילת נעילה, ששם מבקשים רק **חתימה**, ולא שמו לב לתקן, גם לא בהוצאה החדשה דארה"ק.

(37) העירונו בנוסח הסליחות, בפיוט **איככה אפצה פה** [עמ' 124, שורה אחרונה]: "תוכחת קץ" [בציריף] - צ"ע אם יש פירוש לזה. ובנוסחאות ישנות (ומתוקנות): "תוכחת קץ", והפירוש מובן (מאס בתוכחה).

בפיוט 'אנא עורה' [עמ' 128, שו"ה נא] נתבלבלו נקודות ההפסק בהחרוז, וצ"ל: "גם בצעד על הר גבוני. **גיל לשעשע חמד קדמוני. דמית ממלכת כהנים וגוי קדוש ובני. וכו'.**"

(38) התיקונים בפנים בפיוט 'שלוש עשרה מידות' הם בכמה

את הקטע "אל תבוא במשפט עמנו" אומרים חזן וקהל פסוק בפסוק. את הפסוקים "אל תבוא", "והוא ישפוט" נפוץ לאומרים ביחד כפסוק אחד³⁹. בסליחות אומרים תחנון (=ויודי) אפילו לאחר עלות-השחר, אבל לא בתפילה⁴⁰.

* היום אין תוקעים בשופר⁴¹, ומי שלא הספיק להתלמד, יעשה זאת בחדר סגור⁴².

* אחרי התפילה⁴³ אומרים 'סדר התרת נדרים'⁴⁴, במניין עשרה אנשים כשרים⁴⁵ (ולכל הפחות צריך שיהיו לפניו שלושה)⁴⁶.

* (בדומה ל'מעות חיטים' קודם חג-הפסח) עורכים מגבית, ומחלקים 'צורכי החג' לראשהשנה

שינויים מהנסמן בליקוט טעמים ומקורות', וכנראה הוגה שוב. ושמעתי שלראשונה נדפס פיוט י"ג מידות מתוקן בשליהי תשכ"ד בדף בודד (הוצאה קודמת של הסליחות היתה שנה לפני כן, בשליהי תשכ"ג).

(39) כיו"ב, לפי מנהגי אשכנז אחרים אומרים בקטע "שמע קולנו" את הפסוקים "אמרנו האזינה" ו"יהיו לרצון" כפסוק אחד (כמדומני שהש"ץ אינו אומר את הפסוק השני בקול), וצ"ב מה הטעם לכך.

(40) וראה לעיל סוף הערה 18.

(41) לוח כולל-חב"ד, מרמ"א תקפ"א ס"ג.

(42) השלמה לשו"ע אדמו"ר סו"ס תקפא, עמ' 1364.

(43) לוח כולל-חב"ד, ובסידור אדמו"ר: 'קודם חצות'.

(44) בנוסח התרת נדרים, תיבת "בכולהן (אני מתחרט)" נמשך לפניו - כן אמר הרבי, מראות-קודש ערה"ת תשמ"ט (וכן הוא בסידור 'בית יעקב'. מאידך בסידור 'אוצר התפילות', וכן בסידור יעב"ץ הוצאת 'אשכול' - נמשך לאחריו).

בסידורינו מנוקד: "ולא יעשה שום **רושם** כלל" הש' בקמץ. ואולי הוא טה"ד.

(45) בסידור הלשון "וטוב שיהיה עדה שלמה", ובספר-המנהגים ובלוח כולל-חב"ד - "ובעשרה". כנראה, לא הקפיד הרבי שהמתיר יהא מי שהותר לו כבר (כפר חב"ד', גיליון 779 עמ' 138).

(46) ראה אלף-המגן למטה-אפרים סי' תקפ"א ס"ק קא.

מדינא, קטן 'מופלא סמוך לאיש' אינו מצטרף למתירים, אבל מבקש התרה (ראה הלכות והליכות ברמצווה פי"א ס"ד). חנוך לנער ס"פ לג). וב'אוצר' עמ' לט כתב שאין נוהגים בזה.

במטה-אפרים שם סוס"ב כתב, שלא יאמרו כמה מבקשי התרה ביחד, אלא בשעת הדחק.

לענין נשים, לפי הנפסק בשו"ע (יו"ד רלד סו"רנו) הבעל נעשה שליח לשאל על נדרי אשתו, אך אינו מצטרף להמתירים, ולכאורה יכול לומר מנוסח גם בשמה (אך לאחרים, אף לבתו, לא ניתן להתיר ע"י שליח - שם סי' רכח סט"ז. וע' פת"ש שם ס"ק ט לענין בקשת התרה בכתב), אך לא ראינו נוהגים כן. ולענין 'מסירת מודעה' על עתיד - לכאורה די להן ביכל נדרי'.

ולכל חגי תשרי לזקוקים לזה⁴⁷.

* נוהגים לכתוב פ"ג (הנשואים - כמוכן בחגירת אבנט) עבורו ועבור בני-ביתו לבקשת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה. להניחו בין דפי מאמר, קונטרס וכו' של כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו, ולשלחו (אם באפשרי - בו ביום) על-מנת לקראתו על הציון שלו⁴⁸.

* נוהגים להשתטח על קברי צדיקים⁴⁹, והנמצאים בקירוב מקום משתטחים על ציון כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע⁵⁰ וכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו.

* אין מבשלים לראש-השנה תבשילים שטעמם חמוץ או מר⁵¹. אין נמנעים ממאכלים חריפים, כמו 'חזרת'. ניתן להטעים תבשילים במעט חומץ או לימון, ובלבד שלא יהיה טעמם העיקרי חמוץ או מר⁵². משתדלים לבשל מאכלים מתוקים ושמנים, לסימן טוב⁵³.

* מסתפרים⁵⁴, וטובלים⁵⁵ במקווה טהרה לכבוד החג⁵⁶.

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע נהג לקבל על עצמו

הידור נוסף לפני כל ראש-השנה⁵⁷. וכהוראה כללית נאמר: "בכל ראש-השנה צריך כל אחד לקבל על עצמו זהירות יתרה (הידור) במצוות עשה, וזהירות בסייג של לא-תעשה, וזהירות יתרה בהנהגה טובה"⁵⁸.

משעה אחת קודם תפילת המנחה⁵⁹ עד תפילת ערבית במוצאי ראש-השנה, ישקוד כל אחד ואחד באמירת תהילים לילה ויום⁶⁰.

הנוהגים לתת צדקה בכל יום, ייתנו היום גם עבור שני ימי ראש-השנה⁶⁰.

לפנות ערב לובשים בגדים נאים וחשובים, ויודעים שהקב"ה עושה לנו נס לשפטנו במידת הרחמים⁶¹.

אין לובשים ה'קיסל', גם לא הש"ץ והתוקע⁶², אלא ביום-הכיפורים⁶⁰.

יש להשאיר 'נר נשמה' (או שלהבת גז וכדומה) כדי לאפשר העברת אש להדלקת הנרות בליל ב' של ראש-השנה.

הברכות בהדלקת הנרות (אחרי ההדלקה): "להדליק נר של שבת ושל יום הזיכרון"⁶³, ו"שהחיינו"⁶⁰.

איש המדליק, לא יברך "שהחיינו"⁶⁶.

47 לקוטי-שיחות ח"ד עמ' 369.

48 ראה ספר-המנהגים ס"ע 95. ב'לוח השבוע' לג' תמוז, גיליון תשע"ח הערה 27, פורטו כמה מנהגים בקשר לכתבת פ"ג.

49 רמ"א ס' תקפ"א ס"ד, וראה מטה-אפרים שם ס"ג.

50 ספר-המנהגים, מנהגי ר"ה.

51 שו"ע אדמוה"ז ס' תקפ"ג ס"ב.

52 ע"פ המובא בפסקי תשובות שם ס"ק ה.

53 שו"ע אדמוה"ז שם ס"ג.

54 מדינת מותר גם אחר חצות, שו"ע אדמוה"ז ס' רנא ס"ד (אף שהאריז"ל היה נוהר - כל השנה - להסתפר קודם חצות דווקא, כף-החיים שם ס"ק יט ומטה-אפרים ס' תקפ"א ס"ג. וכנראה אין מקפידין בזה, וכמדומה שגם הרבי לא הקפיד בזה).

55 מחצות היום, לקוטי-דיבורים ח"ג עמ' 865. ועיין אלף-המגן למטה-אפרים ס' תקפ"א ס"ק קכא. ליקוטי מהרי"ח ח"ב דף ז,ב.

56 לוח כולל-חב"ד.

57 ספר-המנהגים. אמנם במקור הבא, וברוב המקורות שהובאו ב'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' קנג"ד מדובר בר"ה עצמו, ובחלקם - לאחריו.

58 ספר המאמרים - קונטרסים לכ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע, ח"א עמ' קלב. לקוטי-שיחות, חלק ב, עמ' 348.

59 אודות תוכן ההתבוננות שצ"ל בתפילה זו, ראה ספר המאמרים תש"ג ס"ע 41.

60 הוראת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו, שערי-צדקה עמ' קמב.

61 לוח כולל-חב"ד, משע"ת ס' תקפ"א ס"ק ו, וע"ע מטה-אפרים ס' תקפ"א ס"ה.

62 כי לדעת אדמוה"ז (תרי" ס"ט) עיקר הטעם שלובשים קיסל, הוא "כדי להיות דוגמת מלאכי השרת", וזה שייך רק ביום-הכיפורים - 'המלך במסיבו' ח"א עמ' קטו.

63 שם, מנהג בית רבינו, כמו בקידוש ובהפטרה - אג"ק ח"ו עמ' קכה. [בירכה "שהחיינו" - קיבלה עליה קדושת יו"ט, ואינה יכולה להתנות בזה, מובא מעירובין מ,ב].

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחי

ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,

בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש